

SABANILLA  
L.dz. 129/43

*typ. Siles*

*L.dz. 2127/43*

10. Sierpnia 1943.

R A P O R T ORGANIZACYJNY NR. 11.

( Za LIPIEC 1943.r. )

I. Kierownictwo Placówki i personel stały.

1) PEDRO - Kierownik Placówki. Personalja znane. W okresie sprawozdawczym dalsze prace w kierunku rozbudowy sieci i jej pogłębienia jakościowego. Nowe kontakty. Opracowania specjalne.

2) JANKOWSKI - Zastępca kierownika Placówki. Personalja znane. Kontakty z Tomaszewskimi. Kontakty z agentami w Rio. Cenzura listów z i do ochotników. Prowadzenie rachunkowości Placówki. Bardzo pracowity. Szczerze oddany pracy i firmie. Pracownik wysoko wartościowy.

3) SPRYCIARZ - Kierownik podplacówki SALTA. Personalja znane. W okresie sprawozdawczym utrzymywał bardzo słaby kontakt z kierownikiem placówki o charakterze raczej towarzyskim. Pod koniec okresu sprawozdawczego nagle wzmógł swoje kontakty z Placówką z racji projektowanego swego wyjazdu do New Yorku do chorego ojca. Kilkakrotnie kontaktował się w Rio z bawiącym tu na urlopie Steffalem.

4) PEGAR - współpracownik. Personalja znane. W okresie sprawozdawczym wykonał szereg prac zleconych. Obecnie stale urzęduje w godzinach rannych w nowym lokalu Placówki, pisząc na maszynie i wykonując oraz rozpracowując drobniejsze zadania. W dalszym ciągu pracuje nad kartoteką.

Pracownik wartościowy.

II. Sieć organizacyjna oraz informatorzy.

a) SABANILLA.

A) Rio de Janeiro.

1) MAKOWSKI - Nr. ew. 5185. - Personalja znane. Powrócił z Buenos Ayres i zameldował się. W okresie sprawozdawczym był w Rio nieobecny.



2) BERGER - Nr.ew.5186.-Personalja znane.

3) BENEDICT -Nr.ew.5187.-Personalja znane.

Obydwaj nadal przekazują materiały hotelowe.

4) SZLEM - Nr.ew.5301 - Personalja znane.

W okresie sprawozdawczym dostarczał informacje z dziedziny gospodarczej i specjalne opracowania, uwzględnione w raportach Centrali. Czyni starania w celu dostania się do U.S.A.

5) OCHOTNIK - Nr.ew.5302.-Personalja znane.

Dostarczył szereg informacji z kół amerykańsko-brytyjskich. Nadal oczekuje odpowiedzi Centrali na list Placówki w jego sprawie z dnia 25 maja b.r.L.dz.90/43.

6) BOLESŁAW - Nr.ew.5188.- Personalja znane.

Dostarczył wiele wiadomości z terenów swego zasięgu. Pracownik wysoko wartościowy.

7) ARNOLD - Nr.ew.5189.-Personalja znane.

Ideowy. Dostarczał wiadomości wewnętrznych.

8) SYK - Nr.ew.5307.-Personalja znane.

W okresie sprawozdawczym dostarczył wiele wiadomości politycznych z życia wewnętrznego Brazylii. Okazał się pracownikiem wartościowym.

#### B) Saõ Paulo.

9) MARTINS - Nr.ew.5303.-Personalja znane.

Dostarczył wiele wartościowego materiału. Pracownik wartościowy.

10) MOLIER - Nr.ew.5305.-Personalja znane.

Dostarczył dobre wiadomości typu KW. Z pracownika tego będzie zdaje się pożytek.

#### C) Curityba i stan Paraná.

11) LWOWSKI - Nr.ew.5198.-Personalja znane.

W początkach okresu sprawozdawczego znajdował się w objeździe, zleconym mu. Sygnalizowane materiały najbliższym kurjerem z Kurytyby.

112) KUNDZIO - Nr.ew. <sup>5306 popr. Pedro</sup> ~~3506~~ - Personalja znane.

Przesłał w okresie sprawozdawczym 2 listy przez okazję z dość interesującymi wiadomościami o charakterze lokalnym.



- 13) FELIX - Nr. ew. 5309. - Aleksander Englisch, b. sekretarz Poselstwa polskiego w Atenach (do r. 1940), b. vicekonsul w New Yorku, brat pułk. dypl. Englischa, lat 36. Obecnie mianowany do Kurytyby vicekonsulem. Będzie nam bardzo przydatny na tamtym terenie, gdzie po stracie Kubika nie miała placówka nikogo, nadającego się do opracowań syntetycznych, nikogo o poglądzie szerszym i głębszym. FELIX nadaje się i z tego względu bardzo, że zdradza wielką chęć pracy z Placówką i orientuje się doskonale w pracy. W Brazylii FELIX przebywa od listopada 1940. Ma doskonałą znajomość terenu i przygotowanie teoretyczne. Ofiarowuje się pracować ideowo.

D) Porto Alegre.

- 14) GUARANY - Nr. ew. 5304. - Personalja znane.  
W okresie sprawozdawczym przebywał w terenie nad rzeką Ivahey, wśród Kolonji Polskich (Stan Parana). Nadesłał cenne informacje z tamtego terenu, które zostały całkowicie wykorzystane. Zapowiada się dobrze.
- 15) WYSOKI - W okresie sprawozdawczym wykonał, za pośrednictwem Placówki, bardzo cenną pracę dla Fryderyka, która została przez tego ostatniego wykorzystana dla STANISŁAWA.  
W okresie tym dostarczał wiadomości ze środowiska znanych Anglików, niejednokrotnie ciekawe.
- 16) WOLSKI - W okresie omawianym nie dawał znaku życia. W związku z dyrektywami Centrali nie objawialiśmy ze swej strony inicjatywy, traktując ewentualny kontakt doraźnie.
- 17) KLON - Jan Chorośnicki, lat 62, dziennikarz, zamieszkały w Kurytybie, przedstawiciel agencji Reutersa i United Press, British News Service i Interaliada, obywatel polski, pochodzenia żydowskiego. W Kurytybie zamieszkały lat 18. Ma syna oficera rezerwy armji brazylijskiej.  
W połowie lipca b.r. Chorośnicki przyjechał do Rio i w obecności Pedro i Jankowskiego zaoferował ponownie swoje usługi, wyjaśniając, że z Tomaszewskimi nie ma już nic wspólnego. W rozmowie Ch. podkreślił parokrotnie, że nie chce współpracować z nikim innym i między innymi zaznaczył, że wyczuwa, że SPRYCIARZ próbuje od niego wyciągnąć jakieś informacje natury wywiadowczej, ale on w żadnym wypadku nie chce z nim współpracować, a stosunek z nim do luźnej współpracy związanej z agencją, reprezentowaną przez SPRYCIARZA.

Biorąc pod uwagę z jednej strony treść pisma CENTRALI z 5. maja r. b. L. dz. 1341/43 punkt 6., z drugiej zaś strony uwzględniając, że:

- a) Chorośnicki istotnie posiada cenne informacje i ma bardzo szerokie stosunki we wszystkich stanach południowych, a jednocześnie dobrze jest wprowadzony w koła policyjne Parany i Santa Cathariny,
- b) że Ch. zastrzegł zastrzegł się kategorycznie



że nie zamierza współpracować ze Spryciarzem,

c) że SPRYCIARZ od dłuższego czasu nie tylko nie dostarcza żadnych materiałów Placówce, ale również oświadczył ~~pa-~~ rokrotnie, że nie przesyła bezpośrednio informacji do CENTRALI,

-postanowiliśmy nie przecinać możliwości wykorzystania współpracy Chorośnickiego.

Doraźnie po odebraniu od Ch. informacji, wypłacona mu została kwota 500 kruzeyro, z zastrzeżeniem, że nie przyjmujemy od niego żadnych zobowiązań i, że w najbliższym czasie zasadniczo zdecydujemy jego sprawę.

Pragnąłbym aby zostało to załatwione przez JANKOWSKIEGO w czasie jego podróży na Południe (związana, iż Ch. trzeba byłoby tak ustawić, aby nie wiedział o nim Konsulat) i dla tego proszę o wypowiedzenie czy CENTRALA nie ma zastrzeżeń przeciwko wykorzystaniu CHOROŚNICKIEGO w obecnych warunkach. *(zmienionych!)*

Ze względów taktycznych, jak również niechcąc się wobec Ch. wiązać przez przydzielenie mu znanego mu pseudonimu, przyjęłem pokwitownia na 500 kruzeyro z prawdziwym jego podpisem.

Ch. jest skontaktowany bezpośrednio z nami i nie jest on wiązany w sieć kurytybską.

#### b) PODPIACÓWKA "SALTA".

W okresie sprawozdawczym SALTA dostarczyła bardzo niewiele wiadomości, a te które dostarczyła były wyłącznie typu dziennikarskiego i jedna typu KW.

Kierownik SALTY nie przekazywał przez SABANILLĘ żadnych listów do CENTRALI. Z listu zaś CENTRALI do SPRYCIARZA (podpisany HUDSON), skierowanego drogą służbową przez SABANILLĘ, placówka wnieskuje, że SPRYCIARZ pisuje częściej do CENTRALI i przesyła nawet raporty, placówce nieznane.

Placówka melduje o tem jedynie dla zorientowania CENTRALI w istotnym stanie rzeczy.

Sieć SALTY nieznana.

### III. Sieć towarzyska.

#### A. Rio de Janeiro.

18) OLEK.

19) KAROL. - Nadal wykorzystywani w zakresie jak uprzednio.

20) DOKTOR - W okresie sprawozdawczym przebywał na terenie stanu São Paulo.

21) DZIUNIA - W okresie sprawozdawczym dostarczała wielu wiadomości ze świata urzędniczego Rio de Janeiro oraz z cenzury pocztowej.

22) WARCHOŁ - W okresie sprawozdawczym odwiedzał Rio dwukrotnie.



Dostarczył nieświadomie szereg bardzo cennych wiadomości z Interioru na tematy nastrojów wśród robotników.

- 23) SARENKA - Informacje z terenu "towarzyskiego" Rio.
- 24) LADY - Szereg wiadomości specjalnych z terenu Korpusu Dyplomatycznego.
- 25) GADULA - Dostarczał bardzo wielu wiadomości z terenu politycznego przez "amisade" (przyjaźń). Ten wymowny i chętny do zwierzeń, nieświadomy informator jest bardzo dobrze poinformowany w sprawach polityki wewnętrznej i bezpieczeństwa Dystryktu Federalnego. Bardzo wartościowy kontakt.

#### B. Curityba.

Sieć nieświadomych pracowników Lwowskiego bez zmian raportowanych.

#### IV. Nawiązanie w okresie sprawozdawczym nowych kontaktów.

Nawiązanie kontaktu ścisłego z ENGLISZEM Placówka uważa za rzecz bardzo korzystną dla pracy na terenie stanów południowych, która w ostatnich czasach zaczęła przechodzić w nieporządaną rutynę.

Dzięki GADULE i jego stosunkom kierownik placówki wszedł w bardzo interesujące środowisko Brazylijan, "dawno demokratycznych", będących w "moralnej opozycji".

#### V. Opanowanie terenu i ogólne wyniki pracy.

Placówka, wobec niemożności powiększenia budżetu, co CENTRALIA podkreślała w swoich listach, idzie po linii zjednywania sobie informatorów świadomych, ideowych. W ten sposób uzyskano w ostatnich czasach SYKA, GUARANY, FELIXA - wszystko ludzi wartościowych, korzystano z pracy WYSOKIEGO. Bardzo skutecznie w okresie sprawozdawczym współpracował z placówką FRYDERYK WIELKI, nie tylko dostarczając wiadomości stale i systematycznie, lecz kontaktując Kierownika Placówki z wybitnymi przedstawicielami ambasad Angielskiej i Amerykańskiej.

Współpraca z Poselstwem nadal dobra. Poseł systematycznie udziela informacji i odbywa co poniedziałek kilkogodzinne konferencje z Kierownikiem Placówki, informując go, zwiastuje na tematy "sytuacji politycznej" Brazylii.

W okresie sprawozdawczym Placówka, współpracując z attaché wojskowym, przygotowała dla attaché w celu wykorzystania u STANISŁAWA większą pracę o ROSJI, którą opracował WYSOKI, przy współudziale pracowników Placówki.



Intensywność pracy placówki wzrosła się dzięki dobrym warunkom pracy w nowym lokalu. Szkodliwe kontakty przymusowe z niższymi funkcjonariuszami Poselstwa ustały. Informatorzy i pracownicy świadomi Placówki częściej i chętniej odwiedzają nieeksploatowany lokal, co wpływa bardzo dodatnio na utrzymaniu aktualności informacji. Stali pracownicy placówki mogą przebywać przy pracy do późnych godzin wieczorowych, co w poprzedniej komórce było niemożliwe. Oddzielny telefon w ogromnym stopniu wzmógł możliwość kontaktowania się z miastem i uzyskiwać połączeń z São Paulo.

Współczynnik bezpieczeństwa i zachowanie możliwości nie ujawniania się zbędnego, również wzrosły dzięki warunkom technicznym w dużym stopniu. Dawniej istniała konieczność wykonywania pewnych prac "w domu", gdyż w domu było bezpieczniej niż w owej komórce poselstwa. Obecnie wnoszenie papierów służbowych na zewnątrz może być wykluczone i warunki pracy upodobnione do warunków pracy, zaobserwowanych przez kierownika placówki w CENTRALI.

Placówka pozwala sobie podkreślić wzrost, bardzo widoczny, zaufania do Placówki zarówno Ministra R.P., jak i attaché wojskowego. Zwłaszcza ten ostatni zasięga rady i opinii Placówki w wielu sprawach bardzo chętnie i na zewnątrz podkreśla stosunek zaufania i uznania do pracowników placówki, jako do członków attachatu (Pedro, Jankowski, Pegar).

SPRYCIARZ w okresie sprawozdawczym nie skorzystał ani z zakupionego dla niego specjalnie stołu w nowym lokalu, ani nie dał swych papierów do przechowania w kasie, jak to mu PEDRO, w myśl instrukcji CENTRALI kilkakrotnie proponował.

#### VI. Trudności i prośby.

Brak możliwości bezpośredniego kontaktu z TOMASZEM kierownika placówki stanie się poważną trudnością w chwili wyjazdu JANKOWSKIEGO na dłuższą podróż służbową. Wówczas bowiem powstaną trudności z dostarczaniem poczty TOMASZOWI dla wysyłki, gdyż dotąd jedyną osobą, która tę czynność wykonywała, był JANKOWSKI i on jedynie TOMASZOWI i jego pracownikom jest znany. Przez SPRYCIARZA placówka wolałaby uniknąć dostarczania poczty, a zresztą SPRYCIARZ ma w tych dniach polecieć do New Yorku w związku z chorobą jego ojca.

Kierownik placówki w ciągu 6 miesięcy pobytu w Rio de Janeiro zachował całkowitą rezerwę i opierając się na zebranych informacjach przez poselstwo, attaché i kontakty własne, "jest dobrze widzianny w sferach Tomasza". To też owa uporczywa i konsekwentna rezerwa jest niezrozumiała dla placówki, jeśli nie uwzględnić SPRYCIARZA.

Ponieważ, przy obecnej organizacji łączności, kontakt z TOMASZEM jest konieczny, placówka prosi CENTRALĘ o próbę raz jeszcze wyjaśnienia tej sprawy.

Inne trudności jak w raporcie Nr. 10 za miesiąc czerwiec.

#### VII. Sprawy budżetowe.

Nic do zameldowania poza sprawami, poruszonymi w raporcie org. Nr. 10.



### VIII. Zamierzenia na przyszłość.

W połowie sierpnia JANKOWSKI pojedzie do Kurytyby i uregu-  
luje dalszą współpracę LWOWSKIEGO, ustali sposób łączności z KLONEM  
i FELIXEM, jak również wyjaśni dotychczasową współpracę w łączności  
z konsulem w Kurytybie. Następnie odwiedzi Porto Alegre i ewentualnie  
przez GUARANY ustali się tamtejszą i sposób łączności. W drodze pow-  
rotnej w São Paulo odnowi swoje dawne kontakty, które w tym ważnym i  
ruchliwszym niż Rio de Janeiro ośrodku są zawsze bardzo istotne.

W dalszym ciągu Placówka dążyć będzie do pogłębienia swej  
pracy w celu uzyskiwaniu świadomych informatorów ideowych.

Wobec coraz bardziej wzrastającej roli politycznej Brazylii  
na terenie międzynarodowym, Placówka robi usiłowania w celu uzyskania  
informatorów w brazylijskim świecie polityków zagranicznych (MSZ i  
różne instytucje o charakterze międzynarodowym lub panamerykańskim).  
Usiłowania te są w toku i jak dotąd dają dobre perspektywy.

Kontakty te jednak wymagają wiele czasu, ostrożności i  
strań osobistych.

### IX. Współpraca z Tomaszewskimi.

Bez zmian. Trudności wyszczególnione w punkcie VI.

### X. Współpraca ze Stanisławem.

Nie istnieje. Attaché Wojskowy am. gen. Adams zwracał się  
rzekomo do FRYDERYKA WIELKIEGO z propozycją nawiązania takich kontak-  
tów, lecz wobec wyraźnych instrukcji CENTRALI, kierownik placówki dał  
FRYDERYKOWI odpowiedź wymijającą. Chodziło tu zapewne o Stanisława  
z bronią.

### IX. Różne.

Przeżył czas pobytu na urlopie w Rio de Janeiro STEFFALIA  
Placówka utrzymywała z nim ścisły i przyjacielski kontakt. STEFFAL  
odleciał z Rio de Janeiro w dniu 7. sierpnia 1943. r. o g. 10.

*Pedro*